

Жигало В. І., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Баришевська І. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3851-160X

e-mail: baryshevskaIV@mnau.edu.ua

Іванова А. С., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Сутність виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та її правове регулювання

Анотація. У статті розглянуто та узагальнено наукові погляди на сутність виробничо-господарської діяльності, проаналізовано специфіку роботи сільськогосподарських підприємств, розкрито механізми управління виробничо-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств. Досліджено особливості сільськогосподарського виробництва, які впливають на процес господарської діяльності суб'єктів господарювання. Визначено роль та місце правового регулювання в системі виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано загальні принципи господарювання в аграрному секторі економіки. Розкрито та узагальнено види фінансових правовідносин сільськогосподарських підприємств. Надано характеристику принципам фінансово-кредитних відносин у сільському господарстві. Висвітлено рівні нормативного забезпечення виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Вказано джерела формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Наведено основні нормативно-правові документи, які регулюють фінансово-господарську діяльність суб'єктів аграрного сектору. Виокремлено основні чинники правового регулювання господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Узагальнено, що виробничо-господарська діяльність суб'єктів аграрного сектору економіки має чітко виражений зональний характер і розвинуту галузеву спеціалізацію. Доведено, що правове регулювання виробничо-господарських відносин значною мірою обумовлюється законодавчими актами, наказами та нормативно-правовими актами, котрі у свою чергу безпосередньо регламентують діяльність підприємства.

Ключові слова: суб'єкт господарювання; сільськогосподарське підприємство; виробничо-господарська діяльність; правове регулювання; механізм управління; нормативні документи.

Zhyhalo Veronika, applicant for higher education of Accounting and Finance faculty, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Baryshevskaya Inna, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Ivanova Anna, applicant for higher education of Accounting and Finance faculty, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

The essence of production and economic activity of agricultural enterprises and its legal regulation

Abstract. Introduction. A feature of the economic activity of the agrarian sector is that agricultural production is based on the use of land as the main means of production. As a result, there is a formation of special forms of organization and production in the agrarian sector of economy, as well as the appropriate legal regulation of economic activity.

Purpose. The purpose of this work is to consider issues of production and economic activity of agricultural enterprises, acquaintance with the principles of financial and credit relations in agriculture, the definition of the role and place of legal regulation in the system of production and economic activity of agricultural enterprises, the identification of the main factors of legal regulation of economic activity of the agrarian sector.

Results. The urgency of the financial and economic research of the production and economic activity of agricultural enterprises is due to many circumstances, the main of which are: intensive formation of a market environment, increased competition between producers of agricultural products, development of the agricultural sector, effective adaptation of agricultural enterprises to constant changes in the environment and due attention from the state.

At the present stage, the functioning of agricultural enterprises is becoming increasingly necessary as a strategic vision of the way of development, ensuring sustainable economic growth in the long run. At the forefront are the strategic aspects of activity.

The economic activity of agricultural enterprises is the activity of the subjects of agrarian economy in the field of social production, aimed at the production and implementation of the introduction, execution of works or the provision of value-priced services that have price accuracy.

The totality of all economic relations consists of industrial-economic, organizational-economic and internal-economic relations.

Consequently, the production and economic activity of the subjects of the agrarian sector of economy has a pronounced zonal character and developed branch specialization. In agriculture it is the differentiation of areas of production and economic activity of subjects of agrarian economy depending on their territorial location and division of the industry into separate types of production.

Legal regulation of industrial and economic relations is largely conditioned by legislative acts, orders and regulations, which in turn directly regulate the activities of the enterprise, coordinate the financial relations of economic entities and form a clear structure of the activities of the agricultural enterprise.

Keywords: economic entity; agricultural enterprise; production and economic activity; legal regulation; management mechanism; normative documents.

JEL Classification: Q10, Q13, Q14.

Постановка проблеми. Особливістю господарської діяльності аграрної сфери є те, що сільськогосподарське виробництво ґрунтується на використанні землі як основного засобу виробництва. Внаслідок цього відбувається формування спеціальних форм організації й ведення виробництва в аграрному секторі економіки, а також відповідного правового регулювання господарської діяльності.

Актуальність фінансово-економічного дослідження виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств зумовлена багатьма обставинами, основними з яких є: інтенсивне формування ринкового середовища, посилення конкуренції між виробниками продукції сільського господарства, розвиток аграрної сфери виробництва, ефективна адаптація сільськогосподарських підприємств до постійних змін зовнішнього середовища та належної уваги з боку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень, присвячених окремим проблемам виробничо-господарських відносин та аналізу правового становища сільськогосподарських кооперативів, важливо виділити праці таких вчених як: М. Білика [12], Л. Буряка [12], Н. Сіренко [6], А. Громової [8], О. Копиленка [16], Н. Кривицької [8], Ю. Крупка [9], С. Несінова [7], А. Поддєрьогіна [12], О. Погрібного [5] та інших.

Формулювання цілей дослідження. Основною метою даної роботи є дослідження питання виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, їх функціонування та розвитку в умовах сучасності, а також характеристика та аналіз правового регулювання сільськогосподарських підприємств в ринковому середовищі, яке постійно змінюється, спрямовуючи власну діяльність на всебічне задоволення потреб споживачів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Україна – велика аграрна держава, яка має сприятливі природно-кліматичні умови, досить потужні виробничо-господарські показники та продуктивні сили для активного розвитку сільськогосподарського виробництва. В умовах сучасності суб'єктами права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення стали: колективно-кооперативні сільськогосподарські підприємства, акціонерні товариства, спілки селян, фермерські і приватні підсобні господарства. У сільському господарстві та економіці України затверджуються та вводяться в дію нові ринкові економічні відносини, розвиваючи при цьому господарчо-підприємницькі тенденції, побудовані на нових економічних засадах. Формуються земельні й майнові відносини між сільськими суб'єктами господарювання, вдосконалюється система державно-правового регулювання сільського господарства [5].

На сучасному етапі функціонування сільськогосподарських підприємств дедалі більш необхідним стає стратегічне бачення шляхів розвитку, забезпечення стійкого економічного зростання в довгостроковій перспективі. На перший план виходять саме стратегічні аспекти діяльності [6].

На сьогодні в Україні існує досить велика кількість виробників сільськогосподарської продукції, різних форм власності та напрямів виробництва, які протягом своєї виробничо-господарської діяльності розвивають та формують власні джерела функціонування підприємства (рис. 1).

Господарська діяльність сільськогосподарських підприємств – це діяльність суб'єктів аграрного господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт або надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [8].

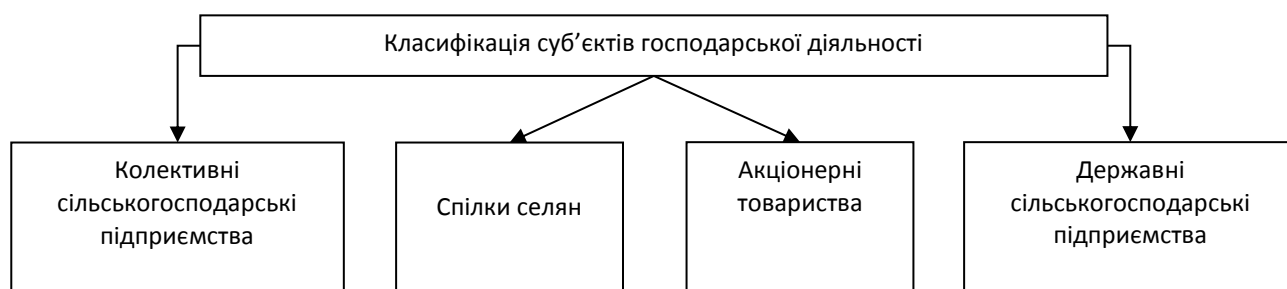

Рисунок 1 – Класифікація суб'єктів господарської діяльності

Джерело: побудовано авторами за даними [7]

Сукупність всіх господарських відносин становлять виробничо-господарські, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини. Досліджуючи питання функціонування сільськогосподарських

суб'єктів виробничо-господарської діяльності можна виділити та розглянути основні принципи господарювання в аграрному секторі економіки (рис. 2).

Рисунок 2 – Загальні принципи господарювання в аграрному секторі економіки

Джерело: побудовано авторами за даними [9]

Беручи до уваги вищенаведені принципи та умови здійснення господарської діяльності, сільськогосподарські підприємства самостійно визначають напрями виробництва, його структуру та обсяг, самостійно розпоряджаються виробленою продукцією та доходами, здійснюючи будь-яку діяльність, що не суперечить законодавству України. Суб'єкт господарювання має право кооперуватися та співпрацювати з промисловими підприємствами та

установами під час переробки сільськогосподарської продукції, виготовлення та реалізації промислових товарів, розширення сфери соціально-культурного, комунально-побутового обслуговування сільського населення, підготовки й перепідготовки кадрів.

Сільськогосподарське підприємство відповідно до поставлених заздалегідь завдань, свободи вибору та регулювання власних дій в процесі господарської діяльності має право [10]:

1. Самостійно володіти, користуватися і розпоряджатися належними йому об'єктами власності.

2. Колективної власності, яку здійснюють загальні збори членів підприємства, збори уповноважених або створений ними орган управління підприємства, якому передано окремі функції по господарському управлінню колективним майном.

3. Охорону законом права власності. Належне йому майно може бути передано державним, кооперативним та іншим підприємствам, організаціям і громадянам за рішенням загальних зборів членів підприємства або зборів уповноважених.

4. Збитки, заподіяні підприємству його членами та іншими громадянами, державними підприємствами, установами, організаціями, іноземними організаціями, іншими юридичними особами, підлягають відшкодуванню на загальних підставах.

5. Страхування належного підприємству майна та інших цінностей здійснювати на добровільних засадах на умовах і в порядку, встановлених законодавством України.

Отже, змістом господарської діяльності сільськогосподарських підприємств є вільне здійснення діяльності, яка не заборонена законом. Окрім зазначеного, всім суб'єктам аграрного господарювання гарантуються однакові права доступу на ринок, до матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних і природних ресурсів.

Внаслідок проведення аграрної реформи в Україні створено передумови необхідні для формування ринкового фінансово-правового механізму регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств. Але даний механізм почне діяти лише за умов наявності різних суб'єктів власності й форм господарювання, конкуренції на ринку збуту продукції, цінних паперів, фінансово-кредитних послуг сільськогосподарських товаровиробників та ін.

Сучасні фінансово-кредитні відносини у сільському господарстві ґрунтуються на відповідних принципах, а саме [11]:

1. Заборони прямого втручання держави у фінансову діяльність суб'єктів аграрного господарювання.

2. Партнерства у фінансових відносинах між фінансово-кредитними установами (банками, кредитними спілками) та сільськогосподарськими підприємствами.

3. Самообмеження, тобто обрання напрямів діяльності залежно від фінансових можливостей підприємства.

У процесі господарських відносин та набуття між сільськогосподарськими підприємствами фінансових повноважень виникають так звані фінансові правовідносини. У свою чергу фінансові правовідносини сільськогосподарських підприємств поділяються на внутрішні й зовнішні (рис. 3).

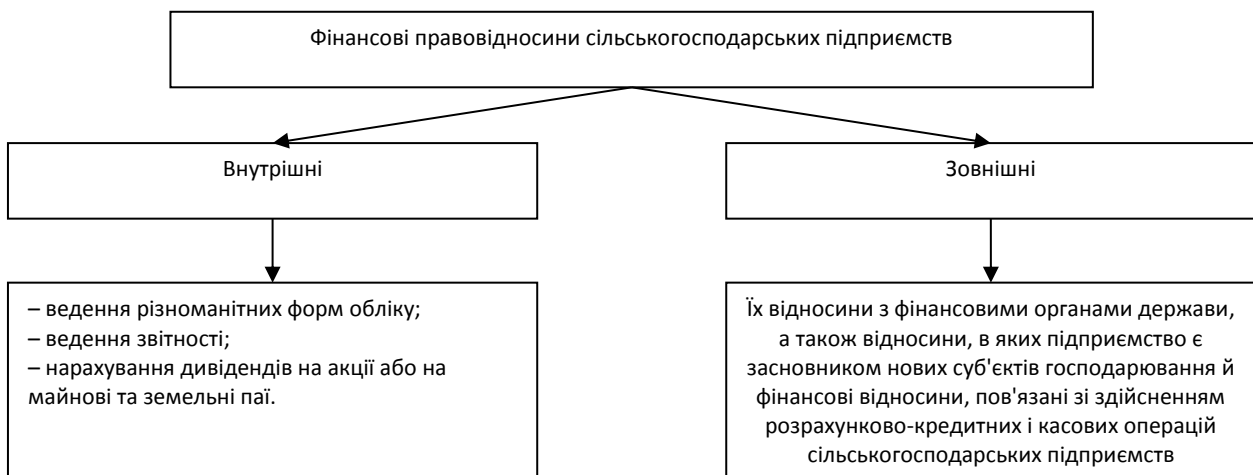

Рисунок 3 – Розподіл фінансових правовідносин сільськогосподарських підприємств

Джерело: побудовано авторами за даними [12]

На відміну від внутрішніх, зовнішні фінансові відносини сільськогосподарських підприємств, як правило, регламентуються нормами цивільного, господарського, адміністративного і фінансового права.

Ефективність фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств залежить від реалізації

комерційного планування, тобто від виконання його програми економічного й соціального розвитку.

Сільськогосподарське підприємство планує свої загальні цілі на певний період (від 1 року), опрацьовуючи шляхи їх здійснення, а також забезпечує постійний контроль за виконанням планованих показників. За сучасних умов впровадження ринкових економічних відносин вагомим значення набуває

пошук покупців продукції, виявлення потреб споживача, організаційно-правове забезпечення збуту виробленої продукції, рентабельність виробництва й прибутковості діяльності.

Правове регулювання виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств здійс-

нюється за допомогою правових норм як загальних, так і спеціальних законів та підзаконних актів.

Так, дане питання регулюється відповідним рядом нормативних документів (рис. 4).

Рисунок 4 – Рівні нормативного забезпечення виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: побудовано авторами за даними [13]

Сільськогосподарські підприємства зобов'язані дотримуватися встановлених відповідно до законодавства екологічних, ветеринарно-санітарних правил і норм щодо якості виробленої продукції та інших вимог.

Слід зауважити, що саме наявність законодавчого закріплення розмаїття форм суб'єктів аграрного господарювання, заснованих на різних формах власності, стала головною передумовою розвитку ринкового механізму регулювання фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств.

Згідно зі ст. 140 Господарського Кодексу [11] джерелами формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання є:

- 1) грошові та матеріальні внески засновників;
- 2) доходи від реалізації продукції (робіт, послуг);
- 3) доходи від цінних паперів;
- 4) капіталовкладення й дотації з бюджетів;

5) надходження від продажу (здачі в оренду) майнових об'єктів (комплексів), що належать їм, придбання майна інших суб'єктів;

6) кредити банків та інших кредиторів;

7) безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій і громадян;

8) інші джерела, не заборонені законом.

В загальному, державне сільськогосподарське підприємство, як і будь-який інший суб'єкт аграрного господарювання, самостійно планує свою фінансову діяльність, встановлює ціни на продукцію, що реалізується, формує потрібні для забезпечення стабільної діяльності різні грошові й натуральні фонди, організує та здійснює оперативний, бухгалтерський і статистичний облік та звітність.

Фермерське господарство, відповідно до розділу VII Закону України «Про фермерське господарство» [14], формує свої фінанси за рахунок власних доходів, тобто прибуткової господарської діяльності.

Доход сільськогосподарського кооперативу, відповідно до положень ст. 9 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» [15], формується з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних і прорівняних до них витрат та витрат на оплату праці найманого персоналу.

Доходи сільськогосподарських споживчих товариств та їх спілок формуються за рахунок коштів, одержуваних внаслідок господарської діяльності, продажу цінних паперів та інших надходжень.

Специфікою виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств аграрного сектору є використання ними землі як основного засобу виробництва. Внаслідок цього виокремлюються спеціальні форми організації й ведення виробництва в аграрному секторі економіки, оформлюючи дані поняття правовим регулюванням господарської діяльності з урахуванням відповідних чинників.

Таблиця 1 – Чинники правового регулювання господарської діяльності сільськогосподарських підприємств

№ п/п	Назва	Характеристика
1	Відповідність вимог норм права рівню соціально-економічного розвитку держави	Норми права обумовлюються економічними чинниками не автоматично. Право – продукт свідомої діяльності людей, тому економічні закономірності розвитку суспільства можуть або вірно визначатися і відображатися у праві, або спотворюватися в ньому. Це призводить до виникнення норм, що не відповідають економічним та іншим соціальним вимогам сьогоденного етапу розвитку суспільства
2	Рівень досконалості господарського законодавства	Чим досконаліше законодавство, тим швидше і повніше будуть досягатися цілі, визначені при виданні конкретних норм
3	Рівень правової культури учасників господарювання	Дана умова досить містка. Вона охоплює і режим законності при правотворчості та правозастосуванні, і рівень правосвідомості та низку інших явищ. Сутність правової культури виявляється у тому, що всі суб'єкти господарських відносин мають бути обізнані зі змістом правових норм, чітко уявляти свої суб'єктивні права та юридичні обов'язки, неухильно дотримуватися їх

Джерело: побудовано авторами згідно з даними [16]

Також до основних чинників, що забезпечують ефективність правового регулювання господарської діяльності можна віднести: біологічні цикли в сільськогосподарській діяльності; особливості контролю за власністю на землю та інші природні об'єкти; державне регулювання умов, в яких функціонує аграрний сектор економіки; особливості економічної конкурентоспроможності сільського господарства; особливості функціонування ринку товарної сільськогосподарської продукції. Спеціалізація виробничо-господарської діяльності сприяє концентрації виробництва і є досить вагомим засобом підвищення ефективності сільського господарства.

Висновки. Отже, виробничо-господарська діяльність суб'єктів аграрного сектору економіки має чітко виражений зональний характер і розвинуту галузеву спеціалізацію, котра полягає в диференціації напрямів виробничо-господарської діяльності суб'єктів

аграрного господарювання залежно від їх територіального розташування та поділу галузі на окремі види виробництва. Спеціалізація виробничо-господарської діяльності – найважливіший засіб підвищення ефективності сільського господарства. Вона дає змогу інтенсивно впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу, раціонально використовувати агрокліматичні умови, матеріально-технічні й трудові ресурси.

Правове регулювання виробничо-господарських відносин значною мірою обумовлюється законодавчими актами, наказами та нормативно-правовими актами, котрі, у свою чергу, безпосередньо регламентують діяльність підприємства, координують фінансові правовідносини суб'єктів господарювання та формують чітку структуру діяльності сільськогосподарського підприємства.

Література:

1. Atamanyuk, I. Kondratenko, Y. and Sirenko, N. (2014). Management system for agricultural enterprise on the basis of its economic state forecasting Quantitative methods in Economics, vol. XV, no. 2, pp. 7-16.
2. Melnyk, O. Bodnar, O. Pokrovska, O. (2017). "Features of influence of innovative entrepreneurship on the development of agricultural sector of economy", Mechanism of interaction between competitiveness and innovation in modern international economic relations, edited by M. Bezpartochnyi, in 4 vol., «Landmark» SIA, Riga, Latvia.
3. Li, Zh and Liu, L. (2018). "Financial globalization, domestic financial freedom and risk sharing across countries". *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, vol. 55, pp. 151-169. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.04.003>.
4. Baryshevska, I. and Melnyk, O. (2014). "Organizational and economic mechanism of innovative entrepreneurship development in the agrarian sector", *Australian Journal of Scientific Research*, no. 1. (5), vol. II, Adelaide University Press.

5. Погрібний О. О. Загальна характеристика фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств та її правове регулювання / О. О. Погрібний // *Аграрне право України : підручник / за ред. О. О. Погрібного.* – К. : Істина, 2007. – С. 448.
6. Сіренко Н. М. Особливості стратегічного управління розвитком аграрних підприємств / Н. М. Сіренко, І. В. Барішевська // *Економіст.* – 2012. – № 2. – С. 17.
7. Несинов С. В. Класифікація суб'єктів господарської діяльності [Електронний ресурс] / С. В. Несинов // *Господарське право України* – Режим доступу : <https://westudents.com.ua/glavy/59343-43-klasifikatsiya-subktv-gospodarsko-dyalnost.html>
8. Кривицька Н. Ю. Стратегія диверсифікації виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / Н. Ю. Кривицька, А. С. Громова. – Режим доступу : <https://docplayer.net/75343125-Udk-krivicka-n-yu-gromova-a-s-strategiya-diversifikaciyi-virobnicho-gospodarskoyi-diyalnosti-silskogospodarskih-pidpriemstv.html>
9. Крупко Ю. М. Аграрне право України [Електронний ресурс] / Ю. М. Крупко. – Режим доступу : <http://rets.at.ua/forum/100-1015-1>.
10. Про колективне сільськогосподарське підприємство [Електронний ресурс] : закон України від 14.02.1992 № 2114-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-12>.
11. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс України від 01.01.2004 № 436-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
12. Фінанси підприємств : підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Билик, Л. Д. Буряк та ін.]. – 5-те вид., перероб та допов. – К. : КНЕУ, 2004. – С. 546.
13. Зелінська О. А. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств у сільському господарстві [Електронний ресурс] / О. А. Зелінська. – Режим доступу: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/2169/1/Pravo_2014_307-308.pdf
14. Про фермерське господарство [Електронний ресурс] : закон України від 19.06.2003 № 973-IV. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030973.html.
15. Про сільськогосподарську кооперацію [Електронний ресурс] : закон України від 17.07.1997 № 469/97-ВР. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z970469.html
16. Копиленко О. П. Ефективність правового регулювання господарських відносин [Електронний ресурс] / О. П. Копиленко // *Правознавство.* – Режим доступу : <https://westudents.com.ua/glavy/67865-3-efektivnst-pravovogo-regulyuvannya-gospodarskih-vidnosin.html>.

References:

1. Atamanyuk, I. Kondratenko, Y. and Sirenko, N. (2014). Management system for agricultural enterprise on the basis of its economic state forecasting Quantitative methods in Economics, vol. XV, no. 2, pp. 7-16.
2. Melnyk, O. Bodnar, O. Pokrovska, O. (2017). "Features of influence of innovative entrepreneurship on the development of agricultural sector of economy", Mechanism of interaction between competitiveness and innovation in modern international economic relations, edited by M. Bezpartochnyi, in 4 vol., «Landmark» SIA, Riga, Latvia.
3. Li, Zh and Liu, L. (2018). "Financial globalization, domestic financial freedom and risk sharing across countries". *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, vol. 55, pp. 151-169. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.04.003>.
4. Baryshevska, I. and Melnyk, O. (2014). "Organizational and economic mechanism of innovative entrepreneurship development in the agrarian sector", *Australian Journal of Scientific Research*, no. 1. (5), vol. II, Adelaide University Press.
5. Pogerbnyi, O. O. (2007). "General characteristics of financial activity of agricultural enterprises and its legal regulation", *Agrarian Law of Ukraine*, Truth, Kyiv, P. 448.
6. Sirenko, N. M. and Baryshevska, I. V. (2012). "Features of strategic management of agricultural enterprises development", *Economist*, no. 2, p. 17.
7. Nisinov, S. V. "Classification of subjects of economic activity", *Commercial law of Ukraine*, available at: <https://westudents.com.ua/glavy/59343-43-klasifikatsiya-subktv-gospodarsko-dyalnost.html> (Accessed 01 October 2018).
8. Krivitska, N. Yu. and Gromova, A. S. "Strategy of diversification of production and economic activities of agricultural enterprises", available at: <https://docplayer.net/75343125-Udk-krivicka-n-yu-gromova-a-s-strategiya-diversifikaciyi-virobnicho-gospodarskoyi-diyalnosti-silskogospodarskih-pidpriemstv.html> (Accessed 01 October 2018).
9. Krupko, Yu. M. "Agrarian Law of Ukraine", available at: <http://rets.at.ua/forum/100-1015-1> (Accessed 01 October 2018).
10. Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "About a collective agricultural enterprise", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-12> (Accessed 01 October 2018).
11. Code of Ukraine (2003). "Economic Code of Ukraine" of 01.01.2004 № 436-IV, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 01 October 2018).
12. Podderyogin, A. M. etc. (2004), "Finances of enterprises: processing and replies", 5rded, KNEU, Kyiv, p. 546.
13. Zelinska, O. A. (2013), "Legal regulation of production and economic activity of enterprises in agriculture", available at: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/2169/1/Pravo_2014_307-308.pdf (Accessed 01 October 2018).
14. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), "About the farm", dated 19.06.2003 no. 973-IV, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030973.html (Accessed 01 October 2018).
15. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), "On Agricultural Co-operation", no. 469/97-BP, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z970469.html (Accessed 01 October 2018).
16. Kopylenko, O. P. "Efficiency of legal regulation of economic relations", *Jurisprudence*, available at: <https://westudents.com.ua/glavy/67865-3-efektivnst-pravovogo-regulyuvannya-gospodarskih-vidnosin.html> (Accessed 01 October 2018).

